

LIEPUSES MOZAĪKVEIDA AINAVA

1. Ainavas struktūras raksturojums

Ainavas struktūru nosaka Metsepoles viļņotais līdzenuma reljefs, kurā pateicoties zemes izmantošanas mozaīkveida struktūrai ir izveidojusies mozaīkveida ainava. Ainavā dominē relatīvas plašas meliorētas lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kas mijas ar meža masīviem un puduriem. Daudzi no meža masīviem ir meliorēti. Ainavu telpu šķērso Liepupe un tajā atrodas Seķu purvs. Seķu purva (415 ha) lielākajā daļā ir veikta meliorācija un tajā pašlaik notiek kūdras ieguve.

2. Ainavas raksturojums un attīstība

2.1. Ainavas bioloģiskās daudzveidības raksturojums

Ainavas bioloģiskās daudzveidības priekšnosacījums ir ainavas mozaīkveida struktūra. Viena no piemērotākajām ainavām mazajam ērglim ZVBR.

Mozaīkveida ainavā ir vairāki bioloģiski vērtīgi meža masīvi – nacionālās nozīmes biocentri:

1. Domera meža masīvs (2.1.2.) Mistrotu mežaudžu meža ainavu matrica. Lielas platības piemērotas visām dzeņu sugām, īpaši baltmugurdzenim, mežaudzes piemērotas melnajam stārķim un mežu un lauksaimniecības zemju ekotoni mazajam ērglim.

2. Virbotnes meža masīvs (2.1.3.) Mistrotu mežaudžu meža ainavu matrica. Lielas platības piemērotas visām dzeņu sugām, īpaši baltmugurdzenim, mežaudzes piemērotas melnajam stārķim un mežu un lauksaimniecības zemju ekotoni mazajam ērglim.

3. Blomes purva meža masīva ainava (2.1.5.) Priedes un bērzu mitro mežu ainava. Nelielus meža nogabalus aizņem egļu audzes. Meža masīva ainavā ir piemēroti meža nogabali melnajam stārķim, melnajai dzilnai un baltmugurdzenim. Masīva centrālajā daļā atrodas Blomes purvs.

2.2. Ainavas estētiskās un kultūrvēsturiskās vērtības

Ainavas estētiskais novērtējums:

Ainava kopumā nav ar ļoti augstu estētisko vērtību. Atsevišķi vizuāli pievilcīgi skati ir uz Liepupes pazeminājumu.

Ainavas kultūrvēsturiskais novērtējums:

Ainavas kultūrvēsturiskā vērtība kopumā, pateicoties lauksaimniecības zemju meliorācijai un masivizācijai ir zema. Ainavā ir saglabājušies vairāki vērtīgi kultūrvēsturiskie objekti:

- **Tīņkalna senkapi;**
- **Metakas pusmuiža:** Saglabājies muižas kungu nams (sliktā stāvoklī), bet ar atjaunošanas iespējām, aleja un skaists muižas parks, veidojot vienkāršu, patīkamu muižas ansambli.

- **Tūjas muiža** – Apdzīvotās vietas „Tūjasmuiža” apdzīvojums balstās uz muižas elementiem, veidojot interesantu telpisko struktūru, kas laika gaitā mainījusies, atbilstoši vēsturiskajiem notikumiem. Saglabājies stipri izmainīts kungu nams (sliktā fiziskā stāvoklī). Saglabājies muižas parka fragments, skaista kalpu māja, kā arī labā stāvoklī esoša, mazizmainīta kūts, Ulmaņa laikā celta kalte, vešūzis un liepu rinda pie kungu nama. Kopumā veidojot telpiskās struktūras ziņā interesantu kompleksu. Lielākā daļa muižas teritorijas ir sakopta, izņemot kungu namu un tā tiešo apkārtni. Kompleksam ir vērtība kā vēsturisko liecību atspoguļotājam, tomēr nav realizējama kompleksa pilnvērtīga restaurācija.

2.3. Ainavas sociālekonomiskā nozīme

- Pašreiz lauksaimniecības zemes tiek relatīvi ekstensīvi izmantotas. Neskatoties uz teritorijas labo ģeogrāfisko novietojumu (tuvu lielajiem ceļiem un relatīvi tuvu Rīgai) daudzas lauksaimniecībā izmantojamās zemes netiek apsaimniekotas, kā rezultātā novērojama to aizaugšana ar krūmiem un mežu. Liepupes pagasta teritorijas plānojumā paredzēta minēto zemju apmežošana.
- Meža zemes tiek apsaimniekotas atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai. Salīdzinot ar citām ainavu telpām, te novērojama intensīva mežizstrāde.
- Seķu purvā notiek kūdras ieguve.
- Ainavu telpai kopumā relatīvi mazs tūrisma attīstības potenciāls, jo nav nozīmīgu tūrisma resursu.

2.4. Vispārējās tendences ainavu struktūras attīstībā un to ietekmējošie faktori

- Lauksaimniecībā izmantojamo zemju aizaugšana ar krūmiem, kā rezultātā samazinās ainavas bioloģiskā vērtība.
- Mežu masīvu stipra fragmentācija mežizstrādes rezultātā.

2.5. Ainavu vai ainavu elementu pašreizējais aizsardzības režīms un tā ietekme uz ainavu izmantošanu un apsaimniekošanu

Lielākā daļa no teritorijas atrodas ZVBR neitrālajā zonā, izņemot Dziļezera un Riebezera apkārtni, kas ietilpst ZVBR ainavu aizsardzības zonā.

2.6. Vēlamā ainavu struktūra un tās elementu attīstība

1. Bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanas vajadzībām mozaīkveida ainavas (mežu un LIZ attiecība aptuveni 1:1) saglabāšana. No kopējās LIZ platības vēlams vismaz 80% uzturēt kā zālājus (pļavas, ganības, atmatas). Mērķa sasniegšanai vēlams veicināt lopkopību, piensaimniecību un BVZ izdalīšanu.

2. Mežu puduros un masīvu ārējā malā veidojamas audzes ar jauktu un lapu koku īpatsvaru.
3. Mežu masīvi maz fragmentēti ar lielu vecu mežaudžu īpatsvaru (aptuveni 10%).

2.7. Priekšlikumi ainavas izmantošanai un apsaimniekošanai

1. Jāsauglabā pašreizējā lauksaimniecības un meža zemju attiecība. Lauksaimniecības zemju apmežošanas gadījumā jāveido ainavas mozaīkveida struktūra
2. Nav vēlama rapša monokultūru un atjaunojamo enerģētisko kultūru plantāciju ierīkošana, samazinot mazā ērgļa barošanās teritorijas.
3. Jāsauglabā mazā ērgļa ligzdošanai piemērotie ekotoni (300m plata ārējā meža josla).
4. Pēc kūdras ieguves pabeigšanas Seķu purvā, jāveic purva rekultivācija. Pieļaujams izveidot ūdenskrātuvi, tad jāizņem visa kūdra līdz minerālgruntij, apmežot vai arī ierīkot dzērveņu audzēšanas plantāciju.
5. Nacionālās nozīmes meža biocentros:

Dabas aizsardzības mežos ar pieļaujamu saimniecisko darbību veicamie (atļautie) pasākumi plānojami izstrādājot detālo AEP, ievērojot katram ainavas struktūras elementam noteiktās prasības (ainavu telpu struktūras elementu apraksti), tās papildinot un detalizējot atbilstoši prioritārajam aizsardzības mērķim.

• Domera meža masīvs (2.1.2.):

1. Nav pieļaujama meža zemes transformācija.
2. Vismaz 20% no mežaudzēm (priekšroka slapjām melnalkšņu un bērzu audzēm — dumbrājiem, liekņai, slapjajai gāršai u.tml., vēlams lielākos blokos, kur mazāka līdzšinējā apsaimniekošanas ietekme) tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).
3. Izstrādātajās audzēs lielāks ekoloģisko koku (ja ir, ozoli, oši, priedes u.c., kur to nav, tur apses, kā arī lielu apšu stumbeņi; lielākās apses var mērķtiecīgi atzarot, lai to vainagi nenoēnotu jauno mežaudzi) skaits visās izstrādātajās mežaudzēs.
4. Mākslīgās izcelsmes egļu audzes dabiskošanas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piemistrojumam; izcirstās platības atstājamas dabiskai apmežošanai ar apsi, bērzu un melnalksni (atkarībā no audzes).
5. Audzēs, kuru sastāvā ir vismaz 30% platlapju, mežistrādi veikt ar nekailciršu metodēm.

• Virbotnes meža masīvs (2.1.3.):

1. Vismaz 20% no mežaudzēm (priekšroka slapjām melnalkšņu un bērzu audzēm — dumbrājiem, liekņai, slapjajai gāršai u.tml., vēlams

lielākos blokos, kur mazāka līdzšinējā apsaimniekošanas ietekme) tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).

2. Izstrādātajās audzēs lielāks (vismaz 10 uz ha) ekoloģisko koku (ja ir, ozoli, oši, priedes u.c., kur to nav, tur apses, kā arī lielu apšu stumbeņi; lielākās apses var mērķtiecīgi atzarot, lai to vainagi nenoēnotu jauno mežaudzi) skaits visās izstrādātajās mežaudzēs.
3. Mākslīgās izcelsmes egļu audzes dabiskojamas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piemistojumam; izcirstās platības atstājamas dabiskai apmežošanai ar apsi, bērzu un melnalksni (atkarībā no audzes).
4. Audzēs, kuru sastāvā ir vismaz 30% platlapju, mežistrādi veikt ar nekailciršu metodēm.

- **Blomes purva meža masīva ainava (2.1.5.):**

1. Vismaz 20% no mežaudzēm (priekšroka audzēm ar platlapju piejaukumu un slapjām audzēm — dumbrājiem, liekņai, slapjajai gāršai u.tml., vēlams lielākos blokos, kur mazāka līdzšinējā apsaimniekošanas ietekme) tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).
2. Izstrādātajās audzēs lielāks (vismaz 10) ekoloģisko koku (ja ir, ozoli, oši, priedes u.c., kur to nav, tur apses, kā arī lielu apšu stumbeņi; lielākās apses var mērķtiecīgi atzarot, lai to vainagi nenoēnotu jauno mežaudzi) skaits visās izstrādātajās mežaudzēs.
3. Mākslīgās izcelsmes egļu audzes dabiskojamas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piemistojumam; izcirstās platības atstājamas dabiskai apmežošanai ar apsi, bērzu un melnalksni (atkarībā no audzes).
4. Audzēs, kuru sastāvā ir vismaz 30% platlapju, mežistrādi veikt ar nekailciršu metodēm.

3. Priekšlikumi ZVBR zonējumam

Visa mozaīkveida ainava iekļaujama ZVBR ainavu aizsardzības zonā.